

Андрусенко Ірина,
*науковий співробітник відділу початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна*

ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХІДУ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Екологічна освіта стає пріоритетним завданням педагогічної теорії та практики. Це пов'язано зі складною ситуацією на нашій планеті: стрімким зростанням населення, а отже, проблемою його продовольчого забезпечення, забезпечення промисловості мінералами, проблемою енергетики і, звичайно, забрудненням навколишнього середовища – все це створює загрозу для існування життя на землі. Однією з найважливіших причин такого стану є екологічна неграмотність населення, неспроможність передбачити наслідки втручання в природу.

Із прийняттям Державного стандарту початкової освіти на екологічну освіту покладаються значні надії стосовно формування нової генерації людей із екологічно відповідним мисленням, високою екологічною культурою, екологоцентричним підходом до створення умов для взаємин між людиною і природою. Визначені екологічні компетентності зумовили певні закономірності у формуванні в учнів початкових класів екологічно доцільного способу життя, вироблення екологічних умінь, що є складником природознавчої компетентності.

Таким чином, екологічне вміння слід розглядати як складне утворення, пов'язане з реалізацією способів взаємодії з природними об'єктами, спрямованих на їх дослідження, ощадливе використання, створення умов безпеки та збереження. Екологічні вміння учнів є надбанням особистості, яке може формуватися наскрізно засобами різних форм організації [1]. Однак зважаючи на прикладний характер таких умінь, найбільш сприятливими для реалізації цього процесу є інтегрований курс «Я досліджую світ» авторського колективу І.В. Андрусенко, Н.В. Котелянець, О. В. Агеєвої, в основу якого було покладено зміст природничої, здоров'язбережувальної, громадянської, соціальної, технологічної освітніх галузей та застосовано принцип інтеграції з метою всеосяжного розкриття взаємозв'язків і взаємозалежностей у природі.

Формування екологічних умінь учнів початкових класів постає цілеспрямованим систематичним процесом опанування теоретичним,

практичним і аксіологічним компонентами [2].

Екологічні уміння є компонентом змісту інтегрованого курсу «Я досліджую світ», що передбачає багатокомпонентну вмотивовану систему дій учня, здійснюваних в теоретичному, практичному і аксіологічному аспектах. Екологічні уміння постають однією з основ готовності учня встановлювати оптимальні відносини з довкіллям.

Одним із важливих завдань реалізації екологічної компетентності стало розроблення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» для учнів початкової школи, спрямованого на формування соціально активної позиції, прагнення діяти для збереження довкілля і досягнення стабільного розвитку суспільства, позитивного сприйняття майбутнього.

Навчальний зміст інтегрованого курсу «Я досліджую світ» спрямований на реалізацію компетентнісного підходу, а також сприятиме розвитку особистості учня, формуванню соціальних, громадянських, екологічних та здоров'язбережувальних моделей поведінки та особливий своєю динамічністю у використанні учителем у побудові навчального процесу.

Інтегрований курс «Я досліджую світ» закладає основи природничої, технологічної, здоров'язбережувальної освіти, які дають змогу дітям здобути життєвий досвід, що ґрунтується на сучасних досягненнях науки й техніки; створено умови для самовираження кожної дитини в її практичній творчій діяльності під час активного вивчення найпростіших законів створення предметного середовища з опануванням технології перетворення звичайних матеріалів.

Система вправ і завдань базується на практико-орієнтованій основі, характеризується багатофункціональністю, гнучкістю, різноманітністю, містить завдання різного рівня – від репродуктивного до творчого й органічно поєднує різні організаційні форми роботи (самостійно, в парах, в малих групах).

Особливо ефективні в початковій школі нестандартні інтегровані уроки – урок-гра, урок-казка, конкурси, що відображають ідеї екологічного освіти.

Проектна діяльність визначається як конструктивна і продуктивна діяльність особистості, спрямована на розв'язання життєво значущої проблеми. Відносно шкільного навчання використовується термін «навчальний проект» – дидактичний засіб, за допомогою якого учні долучаються до перетворювальної діяльності. участь школярів у навчальному проекті сприяє формуванню у них

ціннісного ставлення до навчання, праці й спілкування, набуттю досвіду самостійного розв'язання проблем; забезпечує зв'язок між предметними галузями [3].

Виконання проектів, максимально пов'язане із життєвими ситуаціями, є найкращим засобом самостійної діяльності учнів початкової школи, який стимулює пізнавальний, емоційний розвиток, зацікавлення, дає змогу індивідуалізації та диференціації навчання, розвиває творче мислення, зміцнює пізнавальну мотивацію, інтегрує набуті раніше знання, формує дослідницькі вміння.

Найбільший діапазон узгоджених зв'язків змісту праці та екологічних умінь надає робота з вторинною сировиною зібраною власноруч, оновлення старих речей, виготовлення м'якої іграшки, носової хустинки, вирощування рослин. Трудові дії на всіх етапах формування екологічних умінь мають чітке екологічне вираження в зрозумілих для учнів початкових класів. Ці перспективи безпосередньо чуттєво сприймаються учнями, вони можуть осмислити їх і, вносячи зміни в характер таких практичних дій, впливати на них.

Інтегрований курс «Я досліджую світ» має на меті формування в учнів екологічно активної позиції, прагнення діяти для збереження довкілля і досягнення стабільного розвитку суспільства, знань про сталий спосіб життя, формуванні сталих, екологічно доцільних звичок, позитивного сприймання майбутнього.

Список використаних джерел

1. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах / Т. М. Байбара. – К.: Веселка, 1998. – 334 с.
2. Ліннік О. О. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ» / О. О. Ліннік. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2010. – 248 с.
3. Онопрієнко О. Метод проектів у початковій школі / О. Онопрієнко, О. Кондратюк. – К.: Шкільний світ, 2007. – 128 с.